

TAMMISAARI 1/1/9
Kustaa Vaasan katu 2
Rakennuspaikan koneellinen koekaivaus 6.7.2006
Kaivauskertomus

MUSEOVIRASTO

Marianna Niukkanen

ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT

Kohde: TAMMISAARI, Kustaa Vaasan katu 2, piha-alue (835-1-1-9)
Tutkimus: Rakennuspaikan koneellinen koekaivaus
Ajoitus: 1600–1800-luku
Tutkimusaika: 6.7.2006
Peruskartta: 201401
Koordinaatit (YKJ): $p = 6656833$, $i = 3301101$, $z = 5$
Tutkitun alueen laajuus: 20 m^2
Tutkimuslaitos: Museoviraston rakennushistorian osasto
Kaivauksenjohtaja: FM Marianna Niukkanen
Mittaukset: FM Ilari Kurri
Tutkimuskustannukset: Virkatyö
Löydöt: KM 2006099:1-36
Aikaisemmat tutkimukset: Tammisaari, Kustaa Vaasan katu 6, kuninkaankartanon paikan koekaivaus 1980. Päivi Luppi / Museovirasto.
Alkuperäisen tutkimuskertomuksen säilytyspaikka: Museoviraston rakennushistorian osaston arkisto, Helsinki
Kopiot: Tammisaaren museo

Tutkimuskertomuksen sivumäärä: 5 sivua

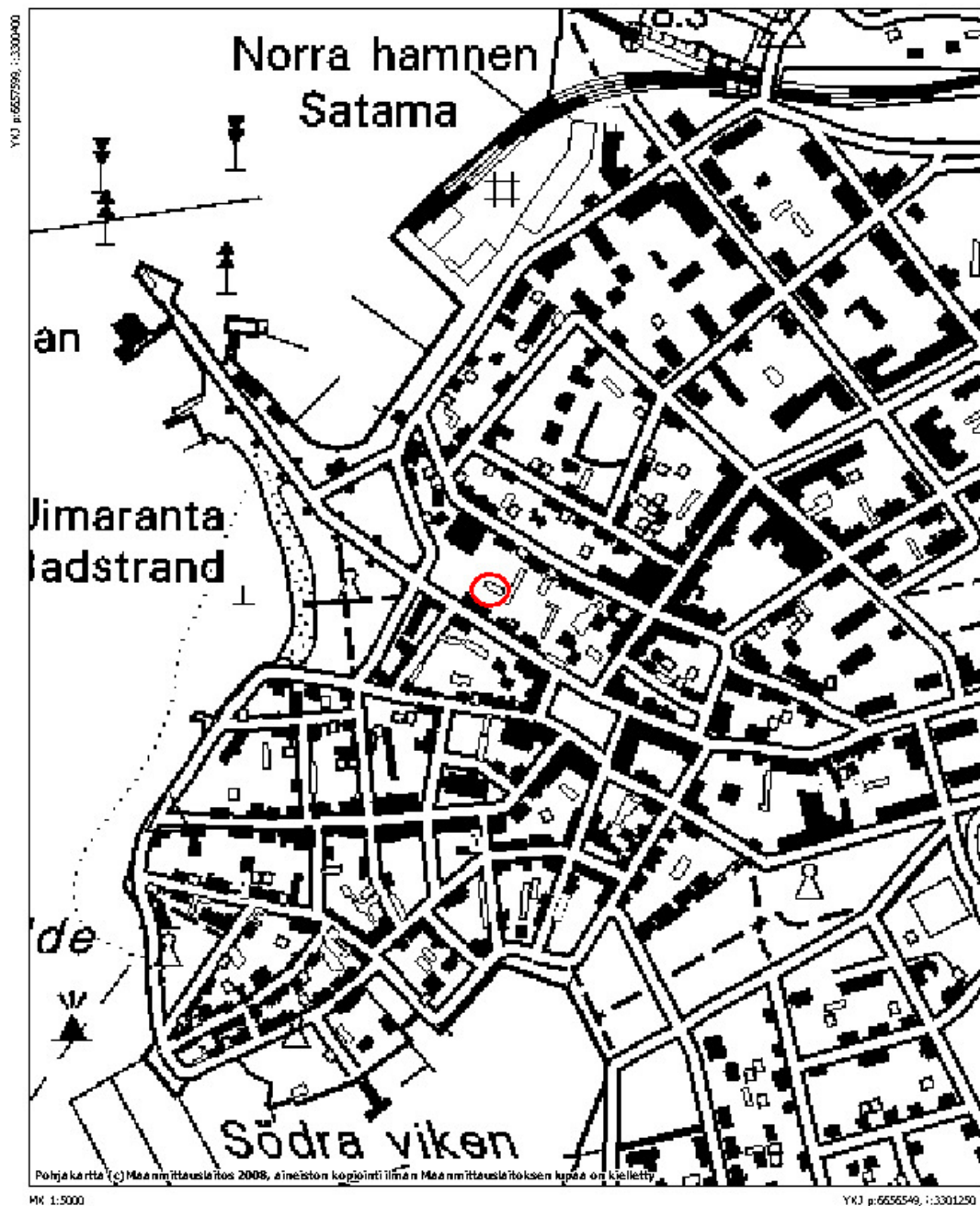
Liitteet: 3 kuvataulua (kuvaaja M. Niukkanen)
Löytöluettelo (luetteloinut Riikka Väisänen)
2 karttaa (tekijä Ilari Kurri)

TIIVISTELMÄ

Tammisaaren 1. kaupunginosan korttelissa 1 tontilla 9 tehtiin virkatyönä arkeologinen koekaivaus pienen yksityisen rakennushankkeen vuoksi, sillä alueella on vanhojen kaupunkimittausten perusteella sijainnut Tammisaaren kuninkaankartano 1500- ja 1600-luvuilla. Pihalta oli purettu vanha ulkorakennus, ja sen paikalle ja länsipuolelle avattiin koneellisesti kaksi koeojaa. Tutkimusalueilta löytyi 1600–1800-luvuille ajoittuvaa esineistöä sekoittuneista maakerroksista. Säilyneitä kiinteitä rakenteita ei tavattu.

Peruskarttaote PK 201401

Tammisaari, Kustaa Vaasan katu 2. Tutkimusalueen sijainti.

JOHDANTO

Tammisaaren 1. kaupunginosan korttelissa 1, tontilla 9 (Kustaa Vaasan katu 2) tehtiin 6.7.2006 yhden päivän aikana arkeologisia koekaivauksia uudisrakennushankkeen vuoksi. Tontti sijaitsee alueella, jolla on vuonna 1696 laaditun kaupunkimittauksen perusteella sijainnut vuonna 1558 perustettu Tammisaaren kuninkaankartano (residenssi) eli Herrgården. Kartanon rakennukset purettiin 1600- ja 1700-lukujen vaihteessa.¹ Tontti on ollut tämän jälkeen rakennettua kaupunkialuetta. Museoviraston (Teemu Mökkönen) vuonna 2002 tekemässä Tammisaaren kaupunkiarkeologisessa inventoinnissa tontti on luokiteltu 1-luokkaan eli alueeksi, jolla todennäköisesti sijaitsee muinaismuistolain rauhoittamia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Tammisaaren kaupunki on perustettu vuonna 1546, mutta paikalla oli jo sitä ennen satama ja kauppapaikka.

Kysymyksessä oli pieni yksityinen rakennushanke, joten koekaivaus tehtiin virkatyönä. Tutkimuksista vastasivat Museoviraston intendentti Marianna Niukkanen, MV:n tutkija Ilari Kurri, joka vastasi takymetrimittauksista, sekä maakuntamuseotutkija Peter Sjöstrand ja museonjohtaja Dan Lindholm Tammisaaren museosta. Kiinteistön omistaja Heikki Hyvönen vastasi kaivinkoneen (urakoitsija K. H. Rosenlund) kustannuksista. Kaivauspäivän sää oli aurinkoinen ja helteinen.

Mittaukset piirsi puhtaaksi Ilari Kurri ja löydöt luetteloi Riikka Väisänen. Tutkimusraportin laati Marianna Niukkanen.

Samuel Broteruksen vuonna 1696 tekemän kaupunkimittauksen pohjalta laadittu tonttikartta. Tutkimusalue sijoittui tontille Nr 60 (Herrgården). Lähde: Ekenäs historia 1, s. 314.

¹ Päivi Lupin tontilla 1-1-7 (Kustaa Vaasan katu 6) vuonna 1980 tekemissä kaivauksissa ei löytynyt jälkiä kuninkaankartanon rakennuksista.

KENTTÄTYÖT

Tontin takaosasta (pohjoissivu) oli juuri purettu kaakko-luodesuuntainen, 1800-luvulla rakennettu pitkä ulkorakennus, jonka paikalle on tarkoitus rakentaa L:n muotoinen uudisrakennus. Rakennusalueelle avattiin kaivinkoneella kaksi koeojaa (ks. kartta 1). Purettu ulkorakennuksen paikalle avattiin kaakko-luodesuuntainen 13 metriä pitkä ja noin metrin levyinen koeoja 1. Sen länsipuolelle, betonirengaskaivon ja koeoja 1:n väliselle nurmikolle avattiin koillis-lounaissuuntainen koeoja 2, jonka pituus oli noin 5,5 ja leveys 1,4 metriä.

Koeojan 1:n länsipäästä tuli pintamaan alta esiin ohut soran- ja tiilimurskansekainen kulttuurikerros, jossa oli joukossa hiiltä. Kerroksessa oli sekoittuneessa tilassa arviolta 1600- ja 1700-luvulle ajoittuvia esinelöytöjä (fajanssia, punasavikeramiikkaa, vihreää ikkuna- ja pullolasia) ja eläinten luita. Kerros ulottui noin kahden metrin etäisyydelle ojan länsipäästä. Siitä itään päin koeojan maaperä oli hiekkaa ja soraa, jonka päällä oli tumma kerros, jossa oli 1800-luvulle ajoittuvia löytöjä ja rakennusjätettä. Kyseessä oli entisen piharakennuksen kohta. Ojan itäpäässä tuli vastaan peruskallio alle yhden metrin syvyydessä maanpinnasta.

Koeoja 2:sta tuli pintamullan poiston jälkeen esiin noin 40 cm paksu homogeeninen, hiekasta, sorasta ja tiilimurskasta koostuva kerros, jossa ei juuri ollut orgaanista ainesta. Kerroksessa oli sekoittuneessa tilassa 1600–1800-luvuille ajoittuvia esinelöytöjä (punasavikeramiikkaa, fajanssia, liitupiipunvarsia, vihreää astia- ja ikkunalasiasia). Ojan eteläpäästä löytyi pääasiassa vanhempaa materiaalia. Kerroksen alta tuli esiin savi.

JOHTOPÄÄTÖKSET

Ojia ei kaivettu kaikkialta pohjaan (ks. kartta 2, pohjavaaitukset). Ojan 1 alue oli sekoittunut ja sisälsi pääasiassa nuoria löytöjä lukuun ottamatta aivan ojan länsipäätä. Ojasta 2 tuli esiin mielenkiintoisempaa löytömateriaalia, mutta maakerrokset olivat sekoittuneet. Säilyneitä kiinteitä rakenteita ei koeojista tavattu. Kiinteistönomistajan kanssa sovittiin, että entisen piharakennuksen paikalla saa kaivaa vapaasti. Muualta voi poistaa pintamaata 10–30cm:n syvyyteen, mutta syvemmälle kaivettaessa on otettava yhteys Tammisaaren museoon.

Helsingissä 30.9.2008

Marianna Niukkanen